

Lerkesopp *Suillus grevillei*

Fremmed art

Lerkesopp (*Suillus grevillei*) er en mykorrhizasopp (symbiosesopp) strengt knyttet til lerk (*Larix* spp.). Arten har en vid utbredelse i lerkeskoger i Eurasia og Nord-Amerika. Arten er innført til Norge med lerkeplanter, og følger europalerk (*Larix decidua*) trofast der treslaget er plantet, og trolig også der lerk nå sprer seg i økende grad i utmark, særlig på Vestlandet. Arten kan true eksisterende populasjoner av mykorrhizasopp og beitemarksopp.

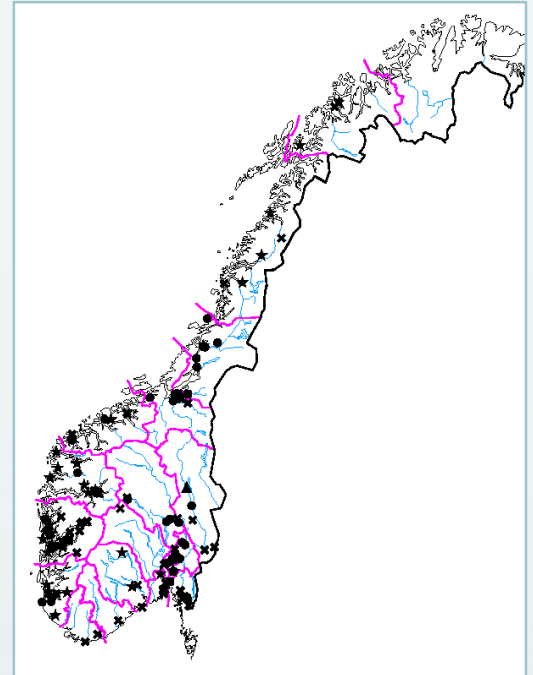
Status
Risikovurdering 2012: Svært høy risiko (SE)

Kjennetegn

Lerkesoppen er en iøynefallende rørsopp med livlig gule-oransjegule farger, klebrig-slimete hatt og tydelig ring på stilk. Av våre stedegne rørsopper, minner denne mest om smørsopp (*Suillus luteus*), men denne har ikke så livlig oransjegule farger og vokser under furu. Alle artene i slekten *Suillus*, som lerkesoppen tilhører, har sterkt spesialiserte krav til voksested: De danner symbiose (mykorrhiza) enten med furuarter (*Pinus*) eller med lercearter (*Larix*). Alle arter knyttet til fem-nålete furuarter og til lerce-arter er innførte i Norge, og regnes enten som fremmedarter eller som dørstokkarter.

Utbredelse

Lerkesopp (*Suillus grevillei*) er en strengt knyttet til lerk (*Larix* spp.), hjemmehørende bl.a. i Mellom Europa, der den følger utbredelsen av europalerk. Her er arten hyppig i de fjellnære, naturlige lerkeskogene i Alpene, Prealpene, Appenninene og i Karpatene. Den regnes for å være den vanligste *Suillus*-arten i lerkeskoger i Mellom- og Sør-Europa. Ellers er arten vidt utbredt i Eurasia der den følger sibirsk lerk, samt i Nord-Amerika under ulike andre lerce-arter. Lerkesoppen følger lerk overalt der treslaget plantes, så også i Norge. Arten ble registrert første gang i Norge i 1886 på Sunnmøre. På Møre hadde da europalerk vært plantet siden begynnelsen av 1800-tallet, og det er sannsynlig at lerkesoppen fulgte med de første lerkeplantene til Norge. I dag virker det som lerkesoppen opptrer i hver eneste lerce-beplantning i Norge, og framstår som en av de mest trofaste følgeartene med et enkelt treslag som vi kjenner til. Arten har et kjent forekomstareal i lerceplanteringer ("kultur") på snaut 500 km² (se kart). Det er grunn til å anta at lerkesoppen følger trofast med også der lerce opptrer

Oversikt over kjente lokaliteter av lerkesopp i plantinger av lerk (i parker, alléer, plantefelter og lignende). (Forekomster med forvillet lerk er i meget liten grad fanget opp her.). Fra Artskart/Norsk SoppDatabase.

forvillet, men her er datagrunnlaget betydelig svakere. Det er imidlertid gjort en undersøkelse av lerkesoppen i spredningsområdet for europalerk ved Tingvoll, Møre og Romsdal, og her ble arten funnet helt trofast i de forvillete bestandene. Det reelle antall forekomster i naturaliserte lercebestand pr. i dag anslås på bakgrunn av dette til ca. 1500.

Biologi

Lerkesopp danner ektotrof mykorrhiza med ulike arter av lerk (*Larix* spp.). Dette er en form for symbiose/mutualisme der soppen spinner en mycel-kappe rundt finrøttene til treet, - noe som gir trerøttene beskyttelse mot infeksjoner, samt økt vann- og næringsopptak. Soppen på sin side får karbohydrater (fotosynteseprodukter) fra treet. Lerkesoppen er sterkt spesialisert, i og med at den bare kan danne mykorrhiza med vertstrær i slekten lerk - *Larix*. Arten har videre en ekstrem evne til å finne fram til sin vertsplante, - "hvert lerketre - sin lerkesopp". Lerkesoppen danner rikelig med fruktlegemer (dvs. selve "soppen", det vi ser oppå bakken) som er soppen reproduksjonsorgan, og arten har således en effektiv, kjønnnet formering.

Lerkesopp (*Suillus grevillei*) under plantet lerk ved Eidsvollsbygningen. Foto: Klaus Høiland

Bestandsstatus

Undersøkelsene av etablering av lerkesopp i forvillette lerbebestand på Tingvoll (Jordal 2003) danner hovedgrunnlag for å vurdere bestandstatus i utmark. De hyppige forekomstene på Tingvoll tyder på at lerkesoppen ikke bare følger med på lerceplantene når de plantes ut i parker/plantasjer, men at den også har en meget effektiv spredning/etableringsevne der lerceplanter vokser opp fra frø i utmark. Lerkesoppen anslås å ha en moderat, men antageligvis langsomt økende spredningshastighet, tilsvarende den som er anslått for forvillet europalerk. Spredningen skjer særlig på Vestlandet, i åpne tregrenseområder og i kystlynghei.

Der lerk etablerer bestander, kan lerkesoppen overta en viktig del av nisjen for andre jordboende sopper. Fruktlegeme-produksjonen av lerkesopp er ofte massiv, og det er gjerne relativt lite andre mykorrhizasopper å finne sammen med lerkesoppen. Lerk og lerkesopp etablerer seg i flere ulike naturtyper, herunder også rikere lågurttyper som kan huse

rødlistearter av mykorrhizasopp. Massiv etablering av lerkesopp kan derfor stedvis representere en trussel mot rødlistepopulasjoner av mykorrhizasopp knyttet til opprinnelige skogtyper, for eksempel furuskog. Tilsvarende kan en slik etablering fortrenge en opprinnelig funga av beitemarksopper inkludert rødlistearter der lerk etablerer seg i lyngheier og andre åpne, beitede naturtyper. Foreløpig er imidlertid etablering av lerk/lerkesopp på lokaliteter med truede mykorrhiza/beitemarksopper lite kjent. På bakgrunn av faren for slike økologiske effekter, vurderes lerkesopp å være en art med svært høy risiko, på linje med vurderingen av vertstreet (europalerk).

Referanser

Jordal, JB. 2003. Fungaen i et spredningsområde med lerk i Tingvoll. Upubl. notat. Ressurssenteret i Tingvoll. 12 s.

Knudsen, H. og Vesterholt, J. (eds.) 2008. Funga Nordica. Agaricoid, boletoid and cyphelloid genera. Nordsvamp. Copehagen.

Norsk Soppdatabase, NSD, 2012. Naturhistorisk museum, Universitetet i Oslo, <http://www.nhm.uio.no/botanisk/sopp/>. Sitert 20. april 2012.